

EGYÜTT-MŰKÖDÉS

A „Nógrád megye foglalkoztatási stratégiájának kialakítása, térségi foglalkoztatási megállapodások létrehozása” ROP 3.2.1-2004-10-0001/31 pályázat projektjének hírllevele

Foglalkoztatási megállapodások készülőkészen

Összefogás a munkahelyekért

Egy éven belül mind a hat nógrádi kistérségben megszülehetnek azok a foglalkoztatási megállapodások, amelyek a jövőben a képzésekre, a munkába állásra, a piacépes termékek, szolgáltatások megteremtésére egyaránt hatással lehetnek.

A Nógrád Megyei Területfejlesztési Ügynökség, a Nógrád Megyei Munkaügyi Központ, a Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a kamara gazdaságfejlesztési közhasznú társasága egy sikeres uniós pályázattal járul hozzá ahhoz, hogy egy éven belül mind a hat nógrádi kistérségben foglalkoztatási paktumok születhesse. Szakemberek egyetértenek abban, hogy megyei szinten foglalkoztatási stratégiára van szükség, s ennek ismeretében lehet eredményes megállapodásokat kötni. Ha úgy tetszik paktumokat, merthogy – egy Európa több országában már bevált modellt adaptálva – az egyezséget itt paktumként tartják számon. S ha a célhoz, vagyis a munkanélküliségi helyzet javításához mindez közelebb visz, akkor a piaci szereplők vállallják, hogy ők bizony paktumot kötnek.

Holles Miklós, az NMTÜ ügyvezető igazgatója a Regionális Fejlesztés Operatív Program által finanszírozott együttműködésről elmondta, hogy a stratégia kidolgozásában résztvevők hasznos tapasztalatokat szereztek Vas megyei és svédországi tanulmányútjuk során ahol – többek közt – speciális foglalkoztatási lehetőségeket tanulmányoztak, s a projekt keretében három tanulmány is készült, ami a helyzetelemzéssel a jövőbeni tennivalókat alapozza meg.

A projekt keretében készült tanulmányokat a pályázaton túl a Nógrád Megyei Munkaügyi Tanács és a Nógrád Gazdaságáért Egyesülés tagjai is megvitaták, továbbá a megye hat kistérségi vezetője már a megyei területfejlesztési tanács ülésén is találkozott a vitaanyagokkal, amiből az észrevételeket be-

építve egy szűkített összefoglaló is készült. Ennek alapján aztán újabb vitákat szerveznek a témáról kistérségenként, s végül a kollektív bölcsesség elvén szülehet meg a foglalkoztatási stratégiái, amire az-

Szakértői ülés és vitanap a megyeháza konferenciatermében

tán építeni lehet a szükséges megállapodásokat is. Az elemzéshez, illetve a foglalkoztatási stratégia megalkotásához szükséges információkat a kérdezőbiztosok gazdálkodó szervezetektől kérdőíves formában gyűjtötték össze, 450 cégnél végezve felmérést. A keresleti oldal elemzésével párhuzamosan, a Nógrádi Gazdaságfejlesztő Kht. a szakképző iskolák és a felnőttképzést folytató intézmények jellemző adatai is feltérképezte, s most a tapasztalatokat összevethetik a piac igényeivel. Közös érdek ugyanis az, hogy a szakképzés és a munkáltatói igényekhez közeledjen. Mindez pedig elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a megyénk foglalkoztatottsági helyzete érzékelhetően javuljon, vásárlóereje növekedjen.

Megyénkben a foglalkoztatottak száma stagnál, a munkát keresőké viszont emelkedik, jelenleg 16 ez-

ren keresnek állást. Igaz, ez a számadat azért is olyan magas, mert tartalmazza mindazokat, akik több éve elvesztették munkájukat, s akiket most képzésekkel megpróbálnak ismét a munkaerőpiacra visszahozni. Furcsa sajátossága ugyanis a jelenlegi munkaerőpiacnak, hogy miközben megyszerte magas a munkanélküliség, a kis- és középvállalkozói szektorban a munkáltatók azt tapasztalják, hogy kevés a jó

Konzorciumi tagok és partnereik

A program kialakítására és megvalósítására a Nógrád Megyei Területfejlesztési Ügynökség Kht. vezetésével a következő partner szervezetek fogtak össze: Nógrád Megyei Munkaügyi Központ, Nógrádi Gazdaságfejlesztő Közhasznú Társaság, Nógrád Megyei Önkormányzat, Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata, Északkelet-Nógrád Térség Önkormányzatainak Társulása, Ipoly-táj Területfejlesztési Társulás, Szécsény Város és Környéke Önkormányzatainak Területfejlesztési Társulása, Pásztói Kistérség Fejlesztéséért Közalapítvány, Bátorfyerény és Környéke Önkormányzatainak Területfejlesztési Társulása, Rétság Város és Környéke Önkormányzatainak Területfejlesztési Társulása képviselőiben Nagyoroszi Községi Önkormányzata, valamint a Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara.

Foglalkoztatási pillérek

Az Európai Unió államaiban a múlt század 90-es éveiben egyre nagyobb problémát jelentett a munkaerő kereslet és kínálat között mutatkozó egyensúlytalanság. A kínálat gyorsabb növekedése – bevándorlás, a nők egyre nagyobb mértékű munkába állása, a demográfiai változások – mellett új munkahelyek kisebb számban teremdtéltek, a gazdaságban is mérsékelt fejlődési ütem alakult ki. Luxemburgban ennek nyomán fogalmazódott meg az európai foglalkoztatási stratégiája, ami négy pillérré épül.

Az első pillér a foglalkoztathatóság növelését célozza meg. Az ehhez kapcsolódó irányvonalak első sorban két társadalmi csoportra koncentrálnak, a fiatalokra és a tartós munkanélküliekre.

(Folytatás a 2. oldalon)

Vasi tapasztalatok

A Vas Megyei Munkaügyi Központ, a Reginnov Kft. valamint Letenye város polgármestere szakmai partnereként kétnapos konferencián vettünk részt szeptemberben, Vasszécsényben.

A vasi konferenciaterembe szervezett előadásokon való aktív részvétel a projekt megvalósításában résztvevő partner szervezetektől összesen huszonkilencen vállaltak.

Belföldi tanulmányút – Vasszécsény

Nógrád Megye Önkormányzata Közgyűlésének két képviselője is csak azért nem tudott jelen lenni a programon, mert ebben az időpontban testületi ülésen kellett részt venniük.

A konzulens partner kiválasztását az indokolta, hogy Magyarországon ebben a megyében kötöttek foglalkoztatási paktumokat. Vas megye, miként Nógrád is, egy európai uniós országgal határos, és eddigi munkájuk során kellő tapasztalatokkal rendelkeznek a megállapodás előkészítésében valamint annak végrehajtásában is.

Megkeresésünkre a kölcsönös együttműködési szándékukról biztosítottak minket vasi partnereink.

Az előzetes szakmai egyeztetések során meghatároztuk azokat a témaköröket, melyek az általunk megvalósítandó projekthez segítséget nyújtanak. Dr. Kovács Péter elméleti felkészítést tartott, Éder Géza igazgató a határon átnyúló foglalkoztatásról szólt.

A Reginnov Kft. képviselője a foglalkoztatási paktumok létrehozásának technikai feltételeit, az azokra vonatkozó minőségi jellem-

zőket ismertette, és a paktum menedzsmentjével szemben megfogalmazott elvárásokról szólt. Megvitatott egy konkrét foglalkoztatási paktum létrehozása és a működése során szerzett tapasztalatokat is. A foglalkoztatási paktum önkormányzatok számára adott lehetőségekről és azok jelentőségeiről szólt Rostonic László polgármester.

A partnerek ugyanakkor felhívták figyelmünket a foglalkoztatási paktumok létrehozásával járó nehézségekre is. Azokra a buktatókra melyeket ők az eddigi munkájuk során megtapasztaltak, így a tájékoztatók és konzultációk nagy segítséget nyújtottak számunkra a programban való indulásban.

Foglalkoztatási pillérek

(Folytatás az 1. oldalról)

A fejlesztési célok a társadalmi kirekesztődés megakadályozását célozták. Ennek érdekében biztosítani kell, hogy az egy életen át történő tanulás mindenki számára, így a hátrányos helyzetűek számára is hozzáférhető legyen.

A második pillér a vállalkozó készség erősítése. A foglalkoztatási lehetőségek bővülésének motorjai a kis- és középvállalkozások. Ennek érdekében segíteni kell ezen vállalkozások indulását, működését és azt, hogy emberek tudjanak alkalmazni. Az adórendszert a foglalkoztatás szempontjából kedvezőbbé kell tenni.

A harmadik pillér az alkalmazkodó-képesség fejlesztésének szükségességét határozza meg. Az ide kötődő célok zöme a rugalmas munkaerőpiac fejlesztését tartja szükségesnek. A munkaszervezet és a munkavégzési formák modernizálása érdekében megállapodásokat kell kötni a szociális partnerekkel. Ki kell alakítani az atipikus munkavégzés megfelelő jogi környezetét.

A negyedik pillér pedig a nők és a férfiak esélyegyenlőségének biztosításához kötődik. Az uniós foglalkoztatási stratégia három - közösségi, nemzeti és helyi (regionális) - szinten valósul meg. A magvalósulás mindhárom szintjén hangsúlyosan fogalmazódik meg az együttműködés igénye a jelentkező problémák megoldásában. A regionális vagy helyi szint az igazi színtere a munkanélküliség kezelésének.

A foglalkoztatási megállapodásokat, paktumokat az Európai Bizottság három fő követelmény szerint értékeli. Eszerint a kezdeményezésnek helyi szintről kell kiindulnia és nem szabad, hogy egy magasabb szerv rendelje azt el. Széles körű és hatékony partnerséget kell kialakítani, amelynek keretén belül a résztvevő partnerek érdemben járulnak hozzá

a munkaprogramhoz, annak finanszírozásához, részvételük szabad és nem formális. Integrált és innovatív stratégia kidolgozását kell megkövetelni. Ebből eredően akciótervet kell kidolgozni, koordinálni és integrálni. Célszerű az együttműködés keretében új kezdeményezéseket is kipróbálni, hogy a térségben megtalálják a munkanélküliség problémájának tartós megoldását. Ehhez természetesen az is szükséges, hogy a térség minden meghatározó képviselője összefogjon a munkanélküliség leküzdéséért. Az ilyen partnerség megfelelő válaszokat tud adni a helyi problémákra.

A különféle támogatók odaítélésével egy széleskörű helyi összefogás nagy legitimitást biztosít a munkaerőpiaci beavatkozásoknak. Az együttműködők hatékony erőforrás koncentrációt biztosíthatnak mind a szakmai, mind a pénzügyi erőforrásokat illetően. A foglalkoztatási paktum a térségi szereplők szerződésben rögzített összefogása azzal a céllal, hogy megismerjék a térség foglalkoztatási helyzetét, nehézségeit, a munkanélküliség okait, összehangolják a térségi szereplők gazdasági és humán erőforrás fejlesztési elképzeléseit, céljait és megoldást keressenek a problémákra. Cél az is, hogy összehangolják a pénzügyi forrásokat, a foglalkoztatáspolitikai célok eredményes megvalósítása érdekében, s foglalkoztatást elősegítő programokat valósítsanak meg. A foglalkoztatási paktum a térségi foglalkoztatáspolitikai társadalmasításnak fontos eszköze amely a helyi partnerségen alapul. Segítségével a humán erőforrás fejlesztés céljait összhangba lehet hozni a térség gazdaságfejlesztésének elképzeléseivel. Ezek létrehozásakor nem nélkülözhető az adott területen működő szervezetek - köztük a civil szervezetek - szoros együttműködése.

Foglalkoztatási tapasztalatok Svédországban

Északon így csinálják

Svédországban is a munkaerőpiac egyik legnagyobb kihívása az igényeknek megfelelő szakképzett munkaerő biztosítása. Az északi ország számos olyan elvi és gyakorlati tapasztalatot kínál, ami beépülhet Nógrád megye foglalkoztatási stratégiájába.

A foglalkoztatottsági szint növelése érdekében létrejött svéd partnerségi együttműködés tanulmányozta az őszön a "Nógrád Megye foglalkoztatási stratégiájának kialakítása, térségi foglalkoztatási megállapodások létrehozása" ROP 3.2.1.2004-10-0001/31 azonosító számú projekt menedzsmentje. A 25 fős delegáció szakmai tanulmányútjának szervezője közbeszerzési eljárás nyerteseként a JÁKOR Kft Marco Polo Travel Utazási Iroda volt, az előkészítést a Nógrádi Gazdaságfejlesztő Kht. a projektben meghatározott feladatoként végezte. A projekt-menedzsment, valamint a

történő rugalmas alkalmazkodás. Az előkészítés legfontosabb fázisa a makrogazdasági folyamatok elemzése, annak feltárása, hogy azok milyen munkaerő-piaci folyamatokat indítanak el. A jó prognózis készítéséhez hozzátartozik a jó adatbázis, melyhez a munkaügyi központok és a statisztikai hivatal adatait használják fel.

Átképzési programoknál a résztvevők kiválasztása személyes elbeszélgetés, motivációs szint felmérése útján történik. A programok elméleti és gyakorlati oktatásból állnak, időtartamuk a néhány napos kurzusoktól akár az egy éven át tartó képzésig terjedhet, az átlagos idő-

Svédországban kormányzati program készül mintegy 50 ezer, tartósan munkanélküli foglalkoztatására a közszférában. Örebro megyében mintegy ezren kerültek így állásba januártól ennek a programnak a keretében, a feladatokat a helyi önkormányzatok határozzák meg. Örebroban Fejlesztési Tanács működik, ennek elnöke a megye vezetője (a kormányzat képviselőjében), aki a megye stratégiai vezetéséért felel. Tagjai a munkaadók, az önkormányzatok, a megyei hivatalok és a legnagyobb szakszervezetek képviselői. A tanácsban való részvétel önkéntes. Két-három évente fejlesztési terveket készítenek a térségre vonatkozóan, a tervek készítését megelőzi egy analízis.

Külföldi tanulmányút – Svédország

megvalósításában közreműködő partnerek szakértői, térségfejlesztési menedzserek célja az volt, hogy a legjobb gyakorlat megismerését követően a tapasztalataikat beépítsék Nógrád megye foglalkoztatási stratégiájába. Stockholmban ezért a svéd munkaügyi szervezet, az AMS munkájával ismerkedtünk, szakmai előadásokat hallgattunk a felnőttképzésről, a kereslet-kínálat összhangjának megteremtéséről, majd Örebroban, Nógrád testvérmegyéjében ismerkedtünk az ottani foglalkoztatási helyzettel.

Az előadásokon elhangzott: az északi országban az oktatási minisztérium felel az alapképzésért, iskolarendszerű képzésért, az ipari minisztérium pedig az átképzésért, a munkanélküliek képzéséért, mely tevékenységét az AMS, vagyis a munkaügyi szervezet közreműködésével látja el. Az átképzési program célja a munkaerőpiacon belüli mozgás szélesítése, a nagy gazdasági változások kivédése, amelyek jórészt az alulképzettség miatt indulnak el.

Hiányszakmáknál a munkanélküliek egy részének lehetősége van arra is, hogy iskolarendszerű képzéshez szerezzék meg a munkaügyi szervezet támogatását. A képzésekkel szemben elvárás a költséghatékonyság, a munkaerő-piaci folyamatokhoz és a gazdasági változásokhoz

tartamuk 5-6 hónap. Az átképző célja, hogy minél előbb alkalmassá tegyék a munkanélkülit a munkavégzésre. Amennyiben a munkáltatónak képzettebb, nagyobb elméleti tudással rendelkező munkaerőre van szüksége, akkor a plusz ismereteket saját magának kell biztosítania a munkavállaló számára, ezt a munkaügyi szervezet már nem támogatja.

Az átképzésben résztvevők 27%-a feldolgozóiparban, 23%-a az építőipar, szállítás területén, 18 %-a az oktatásügyben, 11%-a szolgáltatási szektorban helyezkedik el. Az átképzéseket magáncégek, neves oktatási intézmények bonyolítják, a képzők kiválasztása pályázat útján, regionális szinten történik.

Örebro megyében tapasztaltuk

Örebro megye lakossága 275 ezer fő, ebből a munkaképes lakosság száma 160 ezer. A foglalkoztatottak száma 120 ezer fő és mintegy tízezer fő a nyilvántartott munkanélküli, ami valamivel több mint 8 %-os munkanélküliségi rátának felel meg. Az aktív korúak aránya hozzánk hasonlóan országosan csökkenő tendenciát mutat. Figyelemre méltó, hogy északi barátaink rendelkeznek kimutatással arra vonatkozóan, hogy 2004-2010 között iparáganként hányan vonulnak nyugdíjba, és próbálnak ezekre a változásokra felkészülni.

Szakmabarométer

A munkaügyi szervezet munkaerőpiaci átképzései a képzések 20%-át teszik ki, míg az iskolarendszerű képzések 75%-ot képviselnek, a maradék 5% az egyéb felnőttképzés kategóriába sorolható. A munkaerő-piaci képzések a munkáltatói megkérdezésen és az abból készített prognózison alapulnak, eszerint készítenek szakmabarométert, mely tartalmazza, hogy mely szakképesítésből van túl kínálat, s melyek a hiányszakmák. Ezt az előrejelzést használják fel a szakképzést folytató intézmények is arra vonatkozóan, hogy milyen képzéseket indítsanak.

Az örebroi kirendeltségen tágas térben, technikailag jól felszerelten fogadhatják az álláskeresőket. A cél itt sem más, mint a munkanélküli és munkáltató egymásra találásának elősegítése, mely folyamatban a munkaközvetítő a katalizátor szerepét tölti be. Korszerű technikai eszközök alkalmazásával, önéletrajz adatbankkal és ingyenes hirdetési lehetőség biztosításával segítik a munkához jutást. A képző kiválasztásánál szempont, hogy a tanfolyamairól milyen arányban tudnak elhelyezkedni a munkanélküliek, vagyis a piac megköveteli tőlük is az eredményességet.

Gazdaság és foglalkoztatás

A foglalkoztatási stratégia előkészítéseként vizsgálta Szabó Kálmán Nógrád megye demográfiai, gazdasági és munkaerő-piaci folyamatait a 2000 és 2004 közötti időszakban. Vizsgálatának eredménye alapul szolgálhat azoknak a lépéseknek körvonalazásához, melyek lehetővé teszik a kistérségek hátrányainak mérséklését, valamint a megye felzárkózását a megyék átlagához. Tanulmányában a szerző megállapítja, hogy a megye humán erőforrásai csökkentek az elmúlt időszakban. A lakónépesség gyakorlatilag 1980 óta folyamatosan fogy, és öregszik, az iskolázottsági mutatói pedig az érettségi, főiskolai vagy egyetemi végzettség terén elmaradnak az országos átlagtól.

Megyénk gazdasági szerkezeté lassan változik. Az ipar meghatározó szerepet tölt be jelenleg is, bár súlya mérséklődött. Annak ellenére, hogy 2000-2004 között évente 24-38 milliárd forint értékű beruházás valósult meg, az egy lakosra jutó beruházás alig haladta meg a megyék fajlagos értékének felét. A külföldi tulajdonú vállalkozások betelepülése megtorpant, bizonyos vállalkozások már fel is számolták a tevékenységüket. A nemzeti össztermékhez való megyei hozzájárulás az 5 év alatt 39,5%-al növekedett, de az egy lakosra jutó értékben a megyék sorrendjében az utolsó előtti, vagy az utolsó helyet foglaljuk el. A munkaerő-piaci helyzet a vizsgált időszak feléig, vagyis 2002-ig javult, majd a kedvező folyamat megállt. Romlott a foglalkoztatási szint, s nőtt a regisztrált álláskeresők száma. Az elmúlt években minden gazdasági ágazat létszámkibocsátó volt.

A vizsgált időszakban a decentralizált foglalkoztatási alpból 6 milliárd forintot meghaladó összeget fordított a munkaügyi szervezet a regisztrált álláskeresők átmeneti vagy végleges foglalkoztatásának, munkahelyek megtartásának támogatására. Segítette a megye gazdaságának felzárkózását, infrastruktúrájának fejlődését, a foglalkoztatás bővítését az országgyűlés döntése alapján a költségvetésből elkülönített 16,39 milliárd forint. A pályázatok útján felhasználható támogatással 85,9 milliárd forint fejlesztési értéket tűztek ki megvaló-

sítandó célként a pályázók. A fejlesztések tervezett eredménye 4764 új, és 2851 megőrzött munkahely. Mindezzel együtt a felhasznált források nem tették lehetővé sem a megye, sem elmaradt kistérségeinek olyan mértékű fejlődését, ami a felzárkózást biztosította volna - állapítja meg a szerző.

Az okok mélyen gyökereznek. A regisztrált álláskeresők alacsony iskolázottsága például az elhelyezkedési esélyeiket nagymértékben befolyásolja. A vizsgált időszakban, vagyis 2000-2005 között a nem szakképzettek száma növekedett, meghaladva a regisztrált álláskeresők számának növekedését is.

A decentralizált foglalkoztatási alpból 669 millió forintot használtak fel az öt év alatt a kistérség munkanélküliségének mérséklésére. Ez biztosította 4750 fő, túlnyomórészt munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű regisztrált álláskereső, átmeneti vagy végleges foglalkoztatását. A támogatással érintett létszám 38,9%-a közhasznú foglalkoztatás keretében dolgozott. Az országgyűlés döntése alapján a megye felzárkózását segítő program keretében a kistérségből beérkező és elfogadott pályázatok 634 fő számára biztosítottak új munkalehetőséget, vagy teremtették meg továbbfoglalkoztatásuk feltételeit.

A térség munkáltatóinak helyzete romló tendenciát mutat, a vizsgált időszakban összesen 450 fő munkaviszonyát szüntették meg, és a folyamat 2005-ben sem állt meg, több mint 200 álláshely megszűnt-

tését jelentették be. A térségben az ingázók 43,1% más megyébe 26,2% pedig térségen belül, de lakóhelyén kívül találta meg munkahelyét.

Az ipar szerepe meghatározó, az alkalmazásban állók 35,8%-a ebben a szektorban dolgozik. A mezőgazdaság termelési feltételei a megye nagy részében kedvezőtlenek, az alkalmazásban állók mindössze 2,4%-a dolgozik ebben az ágazatban. Az építőipar teljesítményének tartós növekedése is csupán 2002-ig tartott, addig emelkedett az alkalmazásban állók száma is a megfigyelt szervezeteknél. Három éve azonban a

lyet foglalja el. A megye produktuma az országos átlag felét alig haladja meg, 2000-től csak 56-57%-os értéket mutat. A 2000-2004. évek közötti időszakban egyetlen gazdasági ágazat sem volt létszámfelvevő. A létszámkibocsátás és a létszámigény aránya a mezőgazdaságban 26,1%, az iparban 67,7, az építőiparban 40,3% az anyagi szolgáltatások területén 81,3%, míg a az anyagi szolgáltatások területén 65,4%.

A rétsági, pásztói és balassagyarmati kistérségekben munkanélküliségi ráta a megyei átlag alatt, míg a másik három térségben a

Szakértői munkacsoport ülés

megyei építőipari vállalkozásoknál 25,5%-os volumen-csökkenést regisztráltak az előző évhez képest, miközben a dolgozók száma is 15%-kal mérséklődött. 2004-ben a szerződésállomány kedvező alakulásának köszönhetően a 2,9%-kal növekvő termelés minimális létszám bővítést is eredményezett. Sokan stratégiai ágazatnak gondolják Nógrádban az idegenforgalmat, csak hogy a megyében a szálláshelyek forgalma a vizsgált időszakban ingadozott, 2002-től folyamatosan csökkent, s ugyanez vonatkozik a külföldi vendégek, és az itt töltött vendégéjszakák számának változására is.

Az egy lakosra jutó megyei bruttó hazai termék 40,8%-ot növekedett 2000. évhez képest, de az ennek alapján felállított országos sorrendben Nógrád megye a 19-20. he-

bátonyterenyében, salgótarjániban és szécsényiben az átlagot meghaladó. Salgótarján pedig az egyedüli megyeszékhely, ahol a megyei átlagot jelentős mértékben haladja meg ez a mutató. Megyénk munkaerő-piaci helyzetének rossz állapotát tükrözi az is, hogy az egy évnél hosszabb ideje nyilvántartásban szereplők száma a regisztrált munkanélküliek 26-29%-át teszi ki. Munkába helyezésük gyakran csak a munkaerő-piaci szolgáltatások valamelyikének alkalmazásával, általában álláskeresési tréninggel és támogatással lehetséges.

Magyarország célba ér

EGYÜTT-MŰKÖDÉS

Készült az Európai Unió támogatásával.
Szerkesztés: Nógrádi Gazdaságfejlesztő Kht.
Jóváhagyta a konzorcium stratégiai irányító csoportja.
Kontakt: varga@nkik.hu,
www.nogradpaktum.com
tarnoczi.laszlo@starjan.hu
Nyomda: Polár Stúdió, Salgótarján